

Stanislav Havelka, Jozef Hoza et al. Revmatologie období růstu. Diagnostika, terapie, rehabilitace. Praha: Maxdorf 2004. 346 stran. ISBN 80-85912-89-9.

Již 15 let uplynulo od prvního vydání publikace *Zánětlivé choroby pojiva u dětí* (1989), která se stala základní učebnicí dětské revmatologie. Tento obor mezi tím urazil dlouhou cestu v poznání etiopatogeneze řady revmatických chorob, v možnostech jejich diagnostiky a léčby. Proto je druhé a podstatně rozšířené vydání této úspěšné knihy, které nyní vydává v edici Jesenius nakladatelství Maxdorf, českou, a to nejen pediatrikou revmatologickou komunitou již netrpělivě očekáváno. Hlavním autorem prof. MUDr. Stanislavu Havelkovi, CSc. z Revmatologického ústavu v Praze a doc. MUDr. Josefu Hozovi, CSc., přednostovi Kliniky dětského a dorostového lékařství 1. LF UK Praha a jejich spolupracovníkům se podařilo transformovat své rozsáhlé teoretické i praktické vědomosti z oboru pediatrie, revmatologie a osteologie do velmi zdařilého díla, vynikajícího pečlivým didaktickým zpracováním, aktuálností předkládaných informací a především

příjemným formálním rozsahem. Úvod publikace je věnován imunologickým a imunogenetickým aspektům revmatických chorob. Kromě aktualizace jednotlivých kapitol, týkajících se juvenilní chronické artritidy, juvenilního systémového lupus erythematoses, juvenilní idiopatické zánětlivé myopatie, sklerodermie, Sjögrenova syndromu, smíšeného onemocnění pojiva, vaskulitid a spondylartritid dětského věku, byla přidána rozsáhlá kapitola *Rehabilitace* s mnoha podrobnými písemnými i obrazovými návody k pohybové léčbě. Všechny kapitoly jsou zpracovány vyváženě a systematicky, vždy doprovázeny přehlednými tabulkami a bohatou obrazovou dokumentací (71 tabulek, 105 obrázků, barevná obrazová příloha). Autoři neopomínají zmínit i v praxi užitečná témata, jakými jsou očkování pacientů s juvenilní idiopatickou artritidou, postižení srdce v rámci lupus neonatorum, infekce u pacientů se systémovými autoimunitními chorobami, či nefar-

makologickou a podpůrnou terapii revmatických chorob v dětském věku. Úctu vyvolávající rozsah teoretických znalostí z oblasti fyziologie a patofyziologie kosti a chrupavky se odráží v závěrečné kapitole knihy nazvané Některé styčné problémy osteologie a revmatologie autorů S. Havelky a M. Bayera, zabývající se vývojem skeletu a osteoporózou v období růstu a navrhovaným profylaktickým přístupem ke kandidátům na osteoartrózu nosných kloubů v dětském věku. Ze všech výše uvedených důvodů mohu knihu doporučit nejen revmatologům a pediatrům, ale rovněž rehabilitačním lékařům a fyzioterapeutům, či ortopedům zabývajícím se revmatochirurgií. Užitečná však bude i pro lékaře ostatních oborů.

MUDr. Petr Němec
revmatologická ambulance II. interní kliniky
LF MU a FN u sv. Anny, Brno
e-mail: petr.nemec@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 13. 12. 2004

Pavel Maruna. Proteiny akutní fáze. Fyziologie, diagnostika, klinika. Praha: Maxdorf 2004. 282 stran. ISBN 80-85912-05-8.

Knihy se zabývá, jak již naznačuje název, různými aspekty souvisejícími se strukturou, funkcí a mechanismy mající vliv na tvorbu reaktantů, jež obvykle označujeme jako proteiny akutní fáze (PAF), ale i dalších působků, jejichž hladina se zvyšuje během zánětlivého procesu – cytokinů, adhezivních molekul, prokalcitoninu, leukocytárních enzymů a dalších.

Úvodní kapitoly se obecně zabývají systémovou odpovědí při zánětlivém procesu a zejména úlohou jed-

notlivých cytokinů v indukci tvorby proteinů akutní fáze v jaterních buňkách. Jsou nastíněny koncepce syndromů systémové zánětlivé odpovědi (SIRS) i kompenzační protizánětlivé odpovědi (CARS) a řízení těchto důležitých patofyziologických mechanismů.

Poměrně rozsáhlá část knihy je věnována popisu jednotlivých PAF. Jsou probrány genetické aspekty, mechanismy řízení tvorby, biologická funkce i základní patogenetické aspekty nejdůležitějších PAF. Kromě

klasicky vyšetřovaných a všeobecně známých reaktantů je věnována pozornost řadě poměrně neznámých proteinů, které zatím čekají na bližší klinicko-diagnostické zhodnocení. Podrobněji jsou probrány pouze tzv. pozitivní reaktanty akutní fáze. Ze složek komplementového systému se autor věnuje pouze manózu vázajícímu lektinu (který se ale ze složek komplementového systému chová jako PAF zřejmě nejméně výrazně).

Poměrně rozsáhlá část knihy je věnována vlivu jednotlivých cytokinů

na tvorbu PAF, kromě klasický induktorů – IL1, IL6 a TNF α je probrána řada dalších cytokinů a dalších mediátorů, které do tvorby PAF zasahují jak ve smyslu indukce, tak suprese tvorby. Pro mne byly překvapivé údaje o řadě hormonů, které svým působením zasahují do tvorby PAF, i když hlavně v této kapitole je sneseno poměrně velké množství izolovaných faktů, jímž často chybí syntéza, podle níž by se mohl orientovat čtenář hledající rychlou jasnou informaci.

Poslední kapitoly knihy se zabývají významem proteinů a glykoprotei-

nů řazených do skupiny PAF jak v patogenezi onemocnění, tak v diagnostice. Čtivosti této části ubírá příliš velký důraz na poměrně podrobnou prezentaci vlastních výzkumných výsledků.

Knize je možno velmi málo vytknout, snad jen jako imunolog jsem si všiml, že v kapitole o IL10 byly zřejmě zaměněny Th2-lymfocyty s Th1-subsetem.

Monografie docenta Maruny není typickou knihou určenou k přečtení od počátku do konce, je spíše vynikající příručkou ve chvíli, kdy hledá-

me co nejvíce údajů o některém probíraném aspektu PAF. Podané údaje jsou podány komplexně a jsou dostatečně vyčerpávající, což ale vede k poměrně velké redundantnosti informací v knize obsažených.

prof. MUDr. Jiří Litzman, CSc.
Ústav klinické imunologie a alergologie
LF MU a FN u sv. Anny, Brno
e-mail: jiri.litzman@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 27. 12. 2004

Jiří Widimský jr et al. Arteriální hypertenze – současné klinické trendy. Praha: Triton 2004. 172 stran. ISBN 80-7254-570-1.

Knih *Arteriální hypertenze – současné klinické trendy* je určena pro postgraduální vzdělávání všech lékařů, kteří se zabývají ve své praxi diagnostikou a léčbou vysokého krevního tlaku, tedy zejména všeobecní lékaři, internisté a kardiologové.

Na textech se pod redakcí prof. Widimského jr podílelo 21 autorů. Přední čeští odborníci přispěli ke stručnému přehledu současných poznatků o hypertenzi čtivou formou v 16 kapitolách. První 4 kapitoly jsou věnovány vzájemným vztahům mezi diabetem, metabolickým syndromem a dyslipidemií a hypertenzí z hlediska primární a sekundární prevence kardiovaskulárních onemocnění s důrazem na vhodnou volbu antihipertenziv i nefarmakologickou léčbu, vždy s ohledem na výsledky medicíny založené na důkazech.

Další kapitoly jsou věnovány některým sekundárním hypertenzím (primární hyperaldosteronismus, glomerulopatie), vlivu hypertenze na poškození ledvin, vztahu hypertenze a sympatického nerovnovážného systé-

mu, zvláštností léčby hypertenze u srdečního selhání u starších osob či hyperurikemie, lékovým interakcím při terapii vysokého krevního tlaku a tato kapitola shrnuje problematiku, která prolíná téměř všemi příspěvky.

Zvláštní místo je věnováno i postavení blokátorů kalciového kanálu a významu měření pulzního tlaku velkých tepen v klinické praxi.

Středem sympatické knížky je 29 stran směrnic vypracovaných letos Českou společností pro hypertenzi *Doporučení diagnostických a léčebných postupů u arteriální hypertenze – verze 2004*.

Knih má přehlednou grafickou úpravu, obsahuje řadu didaktických schémat, která umožňují rychlejší orientaci v dané kapitole. U některých kapitol je méně, nebo vůbec citována dostupná česká literatura v daném oboru, kterou by mohl lékař použít v dalším podrobnějším studiu dané problematiky, a to je snad jedna z mála slabín, kterou lze v knize najít. Dobrá by byla také

možnost vytvoření elektronické verze publikace, která by jistě přispěla k ještě širšímu využití v běžné praxi.

Prevalence hypertenze je u dospělých osob v České republice 25–30 %, a ačkoliv je tomuto onemocnění věnována v odborné literatuře trvale značná pozornost, představuje tato publikace nezanedbatelný přínos:

1. sděluje nejnovější poznatky
2. jednotlivé kapitoly přinášejí multidisciplinární pohledy (kardiologie, nefrologie, diabetologie, endokrinologie, metabolické onemocnění, klinická farmakologie)
3. pracovní vytižení lékaři přivítají stručnost, přehlednost a komplexní pohled na jednu z nejzávažnějších problémů našeho zdravotnictví.

doc. MUDr. Jiří Špác, CSc.
II. interní klinika
LF MU a FN u sv. Anny, Brno
e-mail: jiri.spac@fnusa.cz

Doručeno do redakce: 8. 12. 2004